

SUPER!

KOMENTARZE GRAMATYCZNE

2

Hueber

Imiona w dopełniaczu (Genitiv)

Das ist Mikakos Zimmer. = Das ist das Zimmer von Mikako.

Imię otrzymuje w dopełniaczu (Genitiv) końcówkę -s. Następujący po nim rzeczownik jest używany bez rodzajnika. Imiona zakończone na -s, -ss, -ß, -x, -z, -tz zamiast końcówki -s otrzymują apostrof ', np.: *Das ist Thomas' Rucksack.* = *Das ist der Rucksack von Thomas.*

Szyk zdania: Zdanie ze spójnikiem *deshalb*

zdanie oznajmujące / 1. zdanie współzależnie złożone	zdanie oznajmujące / 2. zdanie współzależnie złożone	
	1. miejsce	2. miejsce
<i>In Immensee gibt es nicht sehr viel, Hier geht's mir sehr gut,</i>	<i>deshalb deshalb</i>	<i>bleiben bin</i> <i>wir im Internet. ich sehr glücklich hier.</i>

Spójnik *deshalb* łączy dwa zdania współzależnie złożone. Rozdzielamy je przecinkiem.

W zdaniu rozpoczynającym się od spójnika *deshalb* czasownik w formie osobowej występuje w szyku przestawnym, to znaczy bezpośrednio po spójniku *deshalb* i przed podmiotem.

Jeżeli w zdaniu z *deshalb* występuje czasownik modalny, to drugi czasownik w bezokoliczniku znajduje się na końcu zdania, np. *Ottos Bett ist zu klein, deshalb kann er nicht schlafen.*

Jeżeli w zdaniu z *deshalb* występuje czasownik rozdzielnie złożony, to bezpośrednio po *deshalb*, na 2. miejscu znajduje się osobowa forma czasownika właściwego, a oddzielony przedrostek – na samym końcu zdania, np. *Otto schläft sehr gern, deshalb steht er nicht gern auf.*

Partykuły stopniujące: *sehr, ziemlich, zu*

Lisas Fenster ist *zu* klein und das Zimmer ist *ziemlich* dunkel.
Lisas Möbel sind *sehr* alt.

Partykuły stopniujące *sehr, ziemlich, zu* wzmacniają znaczenie wyrazów, przed którymi stoją. Najczęściej są to przymiotniki.

Słowotwórstwo: czasownik + rzeczownik

wohnen + *das* Zimmer = *das* Wohnzimmer

Niemieckie rzeczowniki złożone mogą powstawać w wyniku połączenia czasownika z rzeczownikiem. Wówczas czasownik traci końcówkę -en, a rzeczownik złożony piszemy łącznie. Nowo powstały rzeczownik ma taki sam rodzajnik, jak **ostatni** człon złożenia.

Zaimki dzierżawcze

	liczba pojedyncza (Sg)				liczba mnoga (Pl)			
	ich	du	er/es	sie	wir	ihr	sie/Sie	
(m)	mein	dein	sein	ihr	unser	euer	ihr/Ihr	Schrank
(f)	meine	deine	seine	ihre	unsere	eure	ihre/Ihre	Wohnung
(n)	mein	dein	sein	ihr	unser	euer	ihr/Ihr	Zimmer
Pl	meine	deine	seine	ihre	unsere	eure	ihre/Ihre	Stühle

Zaimki dzierżawcze zmieniają swoją formę w zależności od rodzaju rzeczownika, przed którym stoją.

14 Odmiana czasowników w czasie teraźniejszym

bezokolicznik	czasowniki modalne		czasowniki nieregularne		
	dürfen	können	fernsehen e → ie	vergessen e → i	waschen a → ä
ich	darf	kann	sehe fern	vergesse	wasche
du	darfst	kannst	siehst fern	vergisst	wäschst
er/sie/es	darf	kann	sieht fern	vergisst	wäscht
wir	dürfen	können	sehen fern	vergessen	waschen
ihr	dürft	könnt	seht fern	vergesst	wascht
sie/Sie	dürfen	können	sehen fern	vergessen	waschen

Czasowniki *dürfen* (mieć pozwolenie) i *können* (móc, umieć, potrafić) należą do grupy czasowników modalnych (tak jak *können*, *mögen*, *müssen*) i w czasie teraźniejszym odmieniają się nieregularnie. We wszystkich osobach liczby pojedynczej następuje zmiana samogłoski tematycznej, a formy 1. i 3. osoby liczby pojedynczej są identyczne. W zdaniu oznajmującym czasowniki *dürfen*, *können* występują w formie osobowej na drugim miejscu, a drugi czasownik – w formie bezokolicznika na końcu zdania, także czasowniki rozdzielnie złożone, np.: *Ich gehe nach 22 Uhr aus. Ich darf nach 22 Uhr ausgehen, Er kann mich nicht anrufen.*

Czasowniki *fernsehen*, *vergessen* i *waschen* są czasownikami nieregularnymi. W 2. i 3. osobie liczby pojedynczej dochodzi do zmiany samogłoski w temacie.

Przyimki określające miejsce: an, auf, in i über łączące się z celownikiem (Dativ) lub biernikiem (Akkusativ)

Przyimki określające miejsce, łączące się z celownikiem (Dativ): an, auf, in

		an + celownik (Dativ) ■●	auf + celownik (Dativ) ■	in + celownik (Dativ) □
Wo bist du?	Ich bin	(m) am Park. (an + dem)	auf dem Platz.	im Park. (in + dem)
		(f) an der Spree.	auf der Insel.	in der Spree.
		(n) am Tor. (an + dem)	auf dem Haus.	im Museum. (in + dem)
		(pl) an den ...	auf den ...	in den ...

Przyimki określające miejsce, łączące się z biernikiem (Akkusativ): in, über

			in + biernik (Akkusativ)	über + biernik (Akkusativ)
Wohin gehst du?	Ich steige	(m)	in den Bus	ein. Ich gehe über den Platz.
		(f)	in die U-Bahn	über die Straße.
		(n)	ins Taxi (in + das)	über das Gleis.

15 Zaimek nieosobowy man

man = każda osoba, wszyscy: Auf der Spree-Insel kann **man** ins Museum gehen.

Zaimka nieosobowego *man* używamy w sytuacji, gdy nie określamy osoby lub osób, które daną czynność wykonują. Odnosi się on zarówno do kobiet, jak i mężczyzn *man* ≠ *Mann*. *Man* pełni w zdaniu funkcję podmiotu i łączy się z czasownikiem w **3. osobie liczby pojedynczej**. Zaimek ten nie ma odpowiednika w języku polskim i należy go tłumaczyć za pomocą takich konstrukcji, jak np. *tańczy się*, *mówi się* lub *można* + bezokolicznik:

Da tanzt man auf der Straße. – Wtedy tańczy się na ulicy.

In Berlin kann man im Fluss schwimmen – W Berlinie można pływać w rzece.

Przymyki *an, auf, in* i *über* w zdaniu odpowiadającym na pytanie *Wo?* (Gdzie?) łączą się z celownikiem (Dativ), a w zdaniu odpowiadającym na pytanie *Wohin?* (Dokąd?) łączą się z biernikiem (Akkusativ).

Zasady stosowania przymków w języku niemieckim i polskim różnią się. Bardzo często niemieckie przymki tłumaczymy na język polski za pomocą innych przymków (nie ich odpowiedników) i wówczas tracą one swoje podstawowe znaczenie: *an* (przy), *auf* (na) i *in* (w / do). Oto kilka przykładów:

a) Mówiąc o zbiornikach wodnych, używamy w języku niemieckim przymka *an*:

Das Café liegt am Fluss. – Kawiarnia jest nad rzeką.

Ich gehe an die Spree. – Idę nad Szprewę.

b) Podając konkretny adres, używamy w języku niemieckim przymka *in*:

Marion wohnt in der Goethestraße. – Marion mieszka na ulicy Goethego.

c) Mówiąc o przystanku / miejscu, w którym wsiadamy lub wysiadamy, używamy w języku niemieckim przymka *an*:

Ingrid steigt an der Haltestelle / an der Schillerstraße / am Mozartplatz aus. – Ingrid wysiada na przystanku / na ulicy Schillera / na placu Mozarta.

Należy zapamiętywać, jakiego przymka trzeba użyć w konkretnym kontekście.

Niektóre przymki i rodzajniki tworzą formy ściągnięte, np. *an + dem* → *am*, *in das* → *ins*.

Przymek *mit*

		mit + celownik (Dativ)	
Wie fährst du?		(r.m.) mit dem Bus.	m Ich gehe zu Fuß!
	Ich fahre	(r.n.) mit dem Taxi.	
		(r.ż.) mit der Straßenbahn.	

Mówiąc o sposobie wykonywania jakiejś czynności (W jaki sposób?, Jak?, Czym?), używamy w języku niemieckim przymka *mit* i rzeczownika w celowniku (Dativ). Tę samą treść przekazujemy w języku polskim za pomocą rzeczownika w narzędniku, np. *Ich fahre mit dem Bus.* – Jadę autobusem.

16 Tworzenie czasu przeszłego Perfekt: haben / sein + imiesłów czasu przeszłego

bezokolicznik	haben + imiesłów czasu przeszłego		
lernen	ich	habe	gelernt
sprechen	du	hast	gesprochen
	er/sie/es	hat	...
	wir	haben	
	ihr	habt	
	sie/Sie	haben	

bezokolicznik	sein + imiesłów czasu przeszłego		
fahren	ich	bin	gefahren
gehen	du	bist	gegangen
	er/sie/es	ist	...
	wir	sind	
	ihr	seid	
	sie/Sie	sind	

czasowniki regularne: ge ... (e)t

Ich habe **gelernt** / **gelacht** / **gelebt** / **gespielt** / **gemacht** / **gearbeitet**.

czasowniki nieregularne ge ..?.. en

Ich habe **gesprochen** / **getragen** / **gelesen** / **gegessen**.
Ich bin **gefahren** / **gegangen**.

W języku niemieckim, gdy mówimy o wydarzeniach z przeszłości, najczęściej używamy czasu przeszłego Perfekt, np.: *Ich **habe** gestern meinen Geburtstag **gefeiert***. Jeśli chcemy użyć czasowników *sein* (być) lub *haben* (mieć), wówczas stosujemy formy w czasie przeszłym Präteritum: *war* (był/było/była) i *hatte* (miał/miało/miała), np.: *Ich **war** gestern im Kino*. / *Ich **hatte** gestern Geburtstag*.

Konstrukcja czasu przeszłego Perfekt składa się z dwóch elementów: czasownika posiłkowego *haben* lub *sein* i z formy imiesłowu czasu przeszłego (Partizip). Czasownik posiłkowy występuje w czasie teraźniejszym w odpowiedniej osobie i liczbie, natomiast forma Partizip jest zawsze nieodmienna, np.: *Er **hat** die Hausaufgabe **gemacht***. / *Wir **haben** die Hausaufgabe **gemacht***.

Dla zdania w czasie Perfekt ważne jest znaczenie czasownika głównego w formie Partizip. Czasowniki posiłkowe *haben* i *sein* tracą swoje podstawowe znaczenie i sygnalizują jedynie, że jest to konstrukcja czasu przeszłego Perfekt. Większość czasowników tworzy czas Perfekt z czasownikiem posiłkowym *haben*, np.: *Er **hat** in Berlin 3 Jahre lang **gelebt***.

Czasownika posiłkowego *sein* używamy, tworząc czas przeszły Perfekt między innymi z czasownikami oznaczającymi ruch, np.: *Er **ist** nach Berlin **gefahren***. →

Większość czasowników należy do grupy czasowników regularnych (słabych). Formę imiesłowu czasu przeszłego (Partizip) tworzymy, dodając do tematu czasownika przedrostek *ge-* i końcówkę *-(e)t*, np.: *lernen* – **gelernt**, *arbeiten* – **gearbeitet**.

Istnieje grupa czasowników, których form imiesłowu czasu przeszłego (Partizip) trzeba się nauczyć na pamięć. Czasowniki nieregularne (mocne) mają, tak samo jak czasowniki regularne (słabe), przedrostek *ge-* i najczęściej końcówkę *-en*, np.: *fahren* – **gefahren**, *tragen* – **getragen**. Bardzo często następuje zmiana w temacie czasownika, np. *gehen* – **gegangen**, *sprechen* – **gesprochen**.

Szyk zdania: Zdanie w czasie Präteritum i Perfekt

	1. miejsce	2. miejsce		koniec zdania
zdanie oznajmujące / pytanie o uzupełnienie (W-Frage)	<i>Ich</i> <i>Ich</i> <i>Wo</i> <i>Was</i>	<i>war</i> <i>habe</i> <i>warst</i> <i>hast</i>	<i>in Salcedo.</i> <i>in Salcedo</i> <i>du?</i> <i>du dort</i>	<i>gelebt.</i> <i>gemacht?</i>
pytanie o rozstrzygnięcie (Ja/Nein-Frage)	<i>Warst</i> <i>Hast</i>	<i>du</i> <i>du</i>	<i>in Salcedo?</i> <i>schon Spanisch</i>	<i>gesprochen?</i>

W zdaniu oznajmującym i w pytaniu o uzupełnienie wyrażonym w czasie przeszłym Präteritum czasownik *war* / *hatte* zajmuje 2. miejsce, a w pytaniu o rozstrzygnięcie – 1. miejsce, czyli tak samo jak w zdaniu wyrażonym w czasie teraźniejszym.

W zdaniu oznajmującym i w pytaniu o uzupełnienie wyrażonym w czasie przeszłym Perfekt 2. miejsce zajmuje czasownik posiłkowy *haben* / *sein* w formie osobowej. Czasownik główny w formie nieodmiennego imiesłowu czasu przeszłego (Partizip) zajmuje ostatnie miejsce w zdaniu. W pytaniu o rozstrzygnięcie 1. miejsce w zdaniu zajmuje czasownik posiłkowy *haben* / *sein*, a imiesłów (Partizip) występuje na końcu zdania.

Słowotwórstwo: nazwy języków z końcówką *-isch*

(Spanien)	Ich spreche Spanisch .
(Italien)	Sprichst du auch Italienisch ?
(Frankreich)	Nein, aber Französisch , und du?
(England)	Nein, ich spreche Englisch .
(Polen)	Ich spreche Polnisch .
ale:	
(Deutschland)	Und Deutsch ?

Nazwy języków tworzymy od nazw państw. Cechą charakterystyczną jest końcówka *-isch*, np. *Spanien* – *Spanisch*. Istnieją wyjątki: *Deutschland* – *Deutsch*. Nazwy języków piszemy wielką literą.

Odmiana czasownika *sein* i *haben* w czasie przeszłym *Präteritum*

Czas przeszły *Präteritum*

bezokolicznik	sein	haben
ich	war	hatte
du	warst	hattest
er/sie/es	war	hatte
wir	waren	hatten
ihr	wart	hattet
sie/Sie	waren	hatten

Czasowniki w czasie *Präteritum* *war* i *hatte* odmieniają się nieregularnie, tzn. formy w 1. i 3. os. lp. są identyczne: *ich war* – *er/sie/es war* / *ich hatte* – *er/sie/es hatte*.

Określenia czasu łączące się z biernikiem (*Akkusativ*)

Słówka pytające	Określenia czasu łączące się z biernikiem (<i>Akkusativ</i>)
Wie lange warst du im Ausland?	Einen (zwei/drei ...) Monat(e). Ein (zwei/drei ...) Jahr(e). Eine (zwei/drei ...) Woche(n).
Wann gehst du ins Ausland?	(r.m.) Ich fahre nächsten Monat nach Ecuador. (r.n.) Ich fahre dieses Jahr nach Spanien.
Wann warst du im Ausland?	(r.ż.) Ich war letzte Woche in Ecuador.

W języku niemieckim, aby określić czas trwania jakiegoś wydarzenia, używamy biernika (*Akkusativ*). Należy o tym pamiętać, stosując przede wszystkim rzeczowniki rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej, np.: *einen Monat*, *einen Tag*. Na pytanie *Wann?* umiemy już odpowiedzieć z przyimkiem, np. *im Winter*, ale możemy też określić czas bez przyimka, stosując wyrażenia w bierniku (*Akkusativ*), np. *letzten Winter*.

Końcówka określenia *nächst-* / *dies-* / *letz-* zależy od rodzaju rzeczownika, który występuje po tym określeniu, i od końcówki, jaką dany rodzajnik przyjmuje w bierniku (*Akkusativ*), np. *der Monat* (Nominativ) – **den** Monat (*Akkusativ*) → *nächsten* Monat, *das Jahr* (Nominativ) – **das** Jahr (*Akkusativ*) → *nächstes* Jahr, *die Stunde* (Nominativ) – **die** Stunde (*Akkusativ*) → *nächste* Stunde.

17 Przyimki określające miejsce: *bei*, *in*

Słowo pytające	Przyimki określające miejsce: <i>bei</i> , <i>in</i>		
Wo arbeitest du? Ich arbeite	osoby bei + celownik (<i>Dativ</i>)	nazwy własne bei (bez rodzajnika)	miejsce / budynek in + celownik (<i>Dativ</i>)
	(r.m.) bei meinem Vater.	bei Dr. Schaltenberg.	(r.m.) im Kindergarten.
	(r.ż.) bei meiner Mutter.		(r.n.) im Restaurant.
	(lm.) bei meinen Eltern		(r.ż.) in der Fabrik.

Gdy chcemy określić miejsce, w którym przebywamy lub pracujemy, używamy przyimków *bei* lub *in*.

Bei (u) używamy w przypadku osób, wyrażen z imionami i nazwiskami bądź nazwami, np. *bei meinem Onkel* – u mojego wujka. Przyimek *bei* łączy się z celownikiem (*Dativ*). W przypadku imion, nazwisk lub nazw rezygnujemy z rodzajnika po *bei*, np. *bei BMW*, *bei Anke*.

Gdy określamy miejsce lub budynek, używamy przyimka *in* (w) z celownikiem (*Dativ*), np. *in dem (= im) Atelier* – w pracowni, *in der Firma* – w firmie.

Przyimek *ohne*

	ohne + biernik (Akkusativ)	
Ich komme	(r.m.)	ohne meinen Vater.
	(r.n.)	ohne mein Baby.
	(r.ż.)	ohne meine Mutter.
	(Im.)	ohne meine Eltern.

Przyimek *ohne* (bez) łączy się z biernikiem (Akkusativ). W bierniku mogą być użyte np. zaimki dzierżawcze: *ohne meinen Bruder* – bez mojego brata lub zaimki osobowe *ohne mich* – beze mnie, *ohne ihn* – bez niego. Przeciwieństwem konstrukcji z przyimkiem *ohne* są konstrukcje z przyimkiem *mit* (z). Pamiętaj jednak, że przyimek *mit* zawsze łączy się z celownikiem (Dativ), np.: *Ich gehe ohne dich / mit dir.*
/ *Er kommt ohne sie / mit ihr.*

Zaimki wskazujące

	mianownik (Nominativ)		biernik (Akkusativ)	
Gefällt dir ...				
(r.m.)	der Rock?	Der	Den	finde ich schick.
(r.n.)	das Hemd?	Das	Das	
(r.ż.)	die Bluse?	Die	Die	
gefällt mir.				
Gefallen dir ...				
(Im.)	die Stiefel?	Die	Die	gefallen mir.

Gdy chcemy wskazać konkretną osobę, rzecz, obiekt itp., używamy zaimka wskazującego. Ma on taką samą formę i odmienia się tak samo jak rodzajnik określony. Mówiąc, akcentujemy ten zaimek. By uniknąć powtórzeń, używamy tylko zaimka wskazującego (bez rzeczownika), np.: ¹*Gefallen dir die Stiefel?* ²*Die gefallen mir.* (**Te** mi się podobają).

Szyk zdania: zdania ze spójnikami: *deshalb*, *aber*, *oder* i *und*.

1. zdanie współrzędnie złożone	2. zdanie współrzędnie złożone			
	miejsce 0	1. miejsce	2. miejsce	...
Christian ist ein Computer-Freak, 25 laute Kinder sind anstrengend, Christian schreibt E-Mails Flora putzt oft den Tisch	<i>aber</i> <i>oder</i> <i>und</i>	<i>deshalb</i> die Arbeit (er) (sie)	<i>macht</i> <i>gefällt</i> <i>installiert</i> <i>muss</i>	er ein Praktikum bei Veltins. Anne gut. Software. auch <i>aufräumen</i> .

W zdaniu oznajmującym po spójniku *deshalb* stosuje się szyk przestawny. Spójniki *aber*, *oder*, *und* wymagają użycia szyku prostego.

18

Odmiana czasownika w czasie teraźniejszym

bezokolicznik	czasownik modalny
ich	wollen
du	will
er/sie/es	willst
wir	will
ihr	wollen
sie/Sie	wollt
	wollen

Czasownik modalny *wollen* zmienia samogłoskę tematyczną w liczbie pojedynczej. Ponadto formy w 1. i 3. osobie liczby pojedynczej są takie same i nie mają żadnej końcówki.

Przyimki łączące się z nazwami geograficznymi

Wohin fährtst du? **nach** Prag / Berlin / Wien / Bern
nach Deutschland / Österreich/Polen
in + biernik (Akkusativ)
(f) **in die** Schweiz / Slowakei / Ukraine / Türkei
(Pl) **in die** Alpen / USA

Woher kommst du? **aus** Prag / Berlin / Wien / Bern
aus Deutschland / Österreich / Polen
aus + celownik (Dativ)
(f) **aus der** Schweiz / Slowakei / Ukraine / Türkei
(Pl) **aus den** Alpen / USA

Wo warst du? **in** Prag / Berlin / Wien / Bern
in Deutschland / Österreich / Polen
in + celownik (Dativ)
(f) **in der** Schweiz / Slowakei / Ukraine / Türkei
(Pl) **in den** Alpen / USA

Przed nazwami miast i krajów nie używa się rodzajników.

Wyjątek stanowią następujące nazwy krajów: *die Schweiz, die Ukraine, die Slowakei, die Türkei* oraz *die USA* (Im).

Przyimki łączące się z celownikiem (Dativ) i biernikiem (Akkusativ): *an, in*

	<i>an + biernik (Akkusativ)</i>	<i>in + biernik (Akkusativ)</i>
Wohin fährtst du?	Ich fahre ... (m) an den See. (n) ans Meer.	Ich fahre ... (m) in den Wald. (f) in die Schweiz. (n) ins Gebirge. (Pl) in die Berge

	<i>an + celownik (Dativ)</i>	<i>in + celownik (Dativ)</i>
Wo bist du?	Ich bin ... (m) am See. (n) am Meer.	Ich bin ... (m) im Wald. (f) in der Schweiz. (n) im Gebirge. (Pl) in den Bergen.

W odpowiedzi na pytanie *wohin?* przyimki *an* i *in* łączą się z biernikiem,

natomiast w odpowiedzi na pytanie *wo?* przyimki *an* i *in* łączą się z celownikiem.

Przyimek *mit* z celownikiem (Dativ)

Mit **wem** fährtst du? Ich fahre ...
(m) mit **meinem** Freund.
(f) mit **meiner** Freundin.
(n) mit **meinem** Kind.
(Pl) mit **meinen** Freunden.

Przyimek *mit* zawsze łączy się z celownikiem (Dativ).

19 Przeczenia *nicht* i *kein-* 🗣️z czasownikami: Ich **kenne** Julia Jentsch **nicht**.z przymiotnikami: Sie ist **nicht arrogant**.z rzeczownikami: Wir sind **keine Freundinnen**.

Gdy zaprzeczamy całe zdanie, przeczenie *nicht* występuje po czasowniku w formie osobowej lub na końcu zdania. W języku niemieckim w przeciwieństwie do języka polskiego przeczenie nigdy nie występuje przed czasownikiem w formie osobowej, np.: *Ich kenne Julia Jentsch **nicht**. Nie znam Julii Jentsch.*

Gdy zaprzeczamy przymiotnik, przeczenie *nicht* umieszczamy przed przymiotnikiem (a nie przed czasownikiem w formie osobowej!), np.: *Sie ist **nicht arrogant**. Ona **nie** jest arogancka.*

Gdy chcemy zaprzeczyć rzeczownik użyty w zdaniu twierdzącym z rodzajnikiem nieokreślonym lub bez rodzajnika, wówczas używamy przeczenia *kein-*. Występuje ono przed rzeczownikiem, a jego końcówka zależy od rodzaju, przypadku i liczby rzeczownika, np.: *Wir sind **keine** Freundinnen. My **nie** jesteśmy przyjaciółkami.*

Przeczenie *kein-* możemy tłumaczyć na język polski jako *nie* (patrz przykład powyżej) lub jako *żaden, żadna, żadne*. Uwaga! W zdaniu niemieckim zawsze występuje tylko **jedno przeczenie**, natomiast w polskim tłumaczeniu występują dwa elementy negujące, np.: *Ich kenne **keinen** Filmstar. Nie znam **żadnej** gwiazdy filmowej.*

Czasowniki łączące się z celownikiem (Dativ): *passen, gehören* 🗣️Der Anzug **passt dir** nicht.Die Brille **gehört meiner** Mutter.

W zdaniu niemieckim po czasownikach *passen* i *gehören* występuje **dopełnienie w celowniku**. W polskim zdaniu *Ten garnitur ci nie pasuje*. czasownik *pasować* także łączy się z celownikiem. Natomiast czasownik *należać* zawsze wymaga użycia przyimka *do* i dopełnienia w dopełniaczu: *Die Brille gehört **meiner** Mutter. Te okulary należą **do** mojej mamy.*

Słowotwórstwo: przymiotniki z końcówkami *-ig, -lich* i *-isch**-ig*: neugierig*-lich*: höflich*-isch*: komisch

Wiele niemieckich przymiotników ma końcówkę *-ig, -lich* lub *-isch*. Końcówki te są zawsze nieakcentowane.

Należy zwracać uwagę na ich pisownię, ponieważ końcówki te wymawia się bardzo podobnie, np.: *witz**ig**, freund**lich**, sympath**isch***.

Czasowniki łączące się z biernikiem (Akkusativ)

brauchen Ich **brauche deine** Hilfe.finden **Findest du den** Anzug schön?grüßen **Grüß deine** Schwester!tak samo: *haben, anziehen, tragen, treffen, kennen, anrufen, fragen, es gibt, ...*

20 Czas Perfekt czasowników regularnych i nieregularnych

czasowniki regularne

haben/sein + ge...t

Ich **habe** einen Reaktionstest **gemacht**.

Sie **hat** mir Cremes **gezeigt**.

czasowniki nieregularne

haben/sein + ge...en

Ulrike **ist** zum Arzt **gefahren**.

Ulrike **hat** Tabletten **genommen**.

Konstrukcja czasu przeszłego Perfekt składa się z dwóch elementów: czasownika posiłkowego *haben* lub *sein* i z formy imiesłowu czasu przeszłego (Partizip). Czasownik posiłkowy występuje w czasie teraźniejszym w odpowiedniej osobie i liczbie, natomiast forma Partizip jest zawsze nieodmienna i występuje na końcu zdania. Czasownik posiłkowy traci swoje podstawowe znaczenie, tzn. *haben* – mieć i *sein* – być. Dla zdania ważne jest znaczenie czasownika głównego w formie imiesłowu (Partizip).

Większość czasowników należy do grupy czasowników regularnych (słabych). Formę Partizip tworzymy poprzez dodanie do tematu czasownika przedrostka *ge-* i końcówki *-t*, np.: *machen* – **gemacht**, *zeigen* – **gezeigt**.

Czasowniki z tematem zakończonym na *-t*, *-d*, *-chn* lub *-ffn* oprócz przedrostka *ge-* otrzymują końcówkę *-et* (samogłoska *-e* ułatwia wymowę), np.: *kosten* – **gekostet**, *baden* – **gebadet**, *zeichnen* – **gezeichnet**.

Formę Partizip czasowników nieregularnych (mocnych) tworzymy poprzez dodanie przedrostka *ge-* i końcówki *-en*, np. *fahren* – **gefahren**, *rufen* – **gerufen**. Bardzo często dochodzi do wymiany w temacie czasownika, np. *nehmen* – **genommen**, *gehen* – **gegangen**. Form czasowników nieregularnych należy się uczyć na pamięć.

Czas Perfekt ze słówkiem posiłkowym *haben* lub *sein*

Perfekt z *haben*

Ulrike **hat** ein Buch gelesen.

Perfekt z *sein*

Ulrike **ist** nicht zur Schule gegangen.

Większość czasowników tworzy czas przeszły Perfekt z czasownikiem posiłkowym *haben*, np.: *Er hat gestern gebadet*. Niektóre czasowniki tworzą czas przeszły Perfekt ze słówkiem posiłkowym *sein*. Są to między innymi czasowniki oznaczające ruch , np.: *Er ist zur Schule gegangen*. *Er ist nach Warschau gefahren*.

Pamiętaj! W języku niemieckim, gdy mówimy o wydarzeniach z przeszłości, najczęściej używamy czasu przeszłego Perfekt, np.: *Ich habe gestern meinen Geburtstag gefeiert*. Jeśli chcemy użyć czasowników *sein* (być) lub *haben* (mieć), wówczas stosujemy formy w czasie przeszłym Präteritum: *war* (był/było/była) i *hatte* (miał/miała/miała), np.: *Du warst gestern im Kino*. *Ich hattest gestern Geburtstag*.

Szyk zdania w czasie Perfekt

	1. miejsce	2. miejsce	...	koniec zdania
zdanie oznajmujące	Ulrike	ist	zum Arzt	gefahren.
pytanie o uzupełnienie (W-Frage)	Wie viel	hat	die Eintrittskarte	gekostet?
pytanie o rozstrzygnięcie (Ja/Nein-Frage)	Hast	du	Jasper	geantwortet?

W zdaniu oznajmującym i w pytaniu o uzupełnienie (W-Frage) wyrażonym w czasie przeszłym Perfekt czasownik posiłkowy *haben* / *sein* występuje na 2. miejscu, a Partizip na końcu zdania. W pytaniu o rozstrzygnięcie (Ja/Nein-Frage) czasownik posiłkowy *haben* / *sein* występuje na 1. miejscu w zdaniu, a Partizip na końcu zdania.

21 Przedrostki akcentowane: *an-*, *auf-*, *aus-*, *ein-*, *mit-*, *zu-* (i inne)

zusehen: Markus **sieht** beim Finale in Lübeck **zu**.

Markus **will** beim Finale in Lübeck **zusehen**.

stattfinden: Wo **findet** das Herbstfinale **statt**?

tak samo: **a**nfangen, **a**ufräumen, **a**usleeren, **e**inkaufen, **m**itnehmen, **z**uordnen, fernsehen

Przedrostki nieakcentowane: *be-*, *ge-*, *ent-*, *er-*, *ver-* (i inne)

erreichen: Die Mädchen **erreichen** den ersten Platz.

Die Mädchen **wollen** den ersten Platz **erreichen**.

tak samo: **b**eantworten, **g**efallen, **e**ntschuldigen, **e**rgänzen, **v**erstehen, **u**ntersuchen, **ü**bernachten

Wiele czasowników w języku niemieckim posiada przedrostki. Czasowniki z przedrostkami: *an-*, *auf-*, *aus-*, *ein-*, *mit-*, *zu-* nazywane są czasownikami rozdzielnie złożonymi. W zdaniu oznajmującym przedrostek ten występuje zawsze na końcu zdania.

Czasowniki z przedrostkami: *be-*, *ge-*, *ent-*, *er-*, *ver-* to czasowniki nierozdzielnie złożone, które nie rozdzielają się podczas odmiany.

Czas Perfekt czasowników rozdzielnie złożonych: z -ge-

zu|sehen: Markus **hat** beim Finale in Lübeck **zugesehen**.

Formę Partizip czasowników rozdzielnie złożonych tworzymy poprzez wstawienie członu -ge- pomiędzy przedrostek a temat czasownika, np.: *zu|sehen – zugesehen, mit|spielen – mitgespielt*.

Czas Perfekt czasowników nierozdzielnie złożonych: bez -ge-

erreichen: Die Mädchen **haben** den ersten Platz **erreicht**.

tak samo: bekommen – hat **bekommen**, verlieren – hat **verloren**, gewinnen – hat **gewonnen**

Czasowniki z przedrostkami: *be-, er-, ver-, ge-, ent-, emp-, miss-* i *zer-* są nierozdzielnie złożone, tzn. przedrostek nie oddziela się od czasownika właściwego. Tworząc imiesłów czasu przeszłego (Partizip) czasowników nierozdzielnie złożonych nie dodajemy członu -ge-, np.: *besprechen – besprochen* (omawiać), *erreichen – erreicht* (osiągać), *verlieren – verloren* (tracić, przegrywać), *gewinnen – gewonnen* (zdobywać, wygrywać), *entstehen – entstanden* (powstawać), *empfehlen – empfohlen* (polecać), *misstrauen – misstraut* (nie ufać), *zerbrechen – zerbrochen* (tłuc).

Czas Perfekt czasowników zakończonych na -ieren: bez -ge-

trainieren: Im Camp **haben** wir 5 Stunden pro Tag **trainiert**.

tak samo: fotografieren, gratulieren, organisieren, telefonieren

Formę Partizip czasowników zakończonych na -ieren tworzymy zawsze z końcówką -iert (ponieważ są to czasowniki regularne) i bez przedrostka -ge-, np.: *trainieren – trainiert, gratulieren – gratuliert*.

Odmiana czasownika w czasie teraźniejszym

czasownik modalny	
bezokolicznik	sollen
ich	soll
du	sollst
er/sie/es	soll
wir	sollen
ihr	sollt
sie/Sie	sollen

Czasownik *sollen* (mieć powinność) należy do grupy czasowników modalnych (tak jak: *können*, *mögen*, *müssen*, *dürfen* i *wollen*). W czasie teraźniejszym czasownik *sollen* odmienia się nieregularnie, tzn. formy 1. i 3. osoby liczby pojedynczej są takie same: *ich soll* – *er/sie/es soll*. W zdaniu oznajmującym i w pytaniu o uzupełnienie (W-Frage) czasownik *sollen* występuje w formie osobowej na 2. miejscu, a drugi czasownik występuje w formie bezokolicznika na końcu zdania, np.: *Was soll ich machen? Du sollst eine Fremdsprache lernen.* W pytaniu o rozstrzygnięcie czasownik *sollen* występuje w formie osobowej na 1. miejscu, np.: *Soll ich eine Fremdsprache lernen?*

Zdanie współzrędnie złożone ze spójnikiem *denn*

zdanie współzrędne	zdanie współzrędne z <i>denn</i>			
	miejsce 0	1. miejsce	2. miejsce	...
<i>Aurelie lernt Deutsch,</i>	<i>denn</i>	<i>sie</i>	<i>möchte</i>	<i>ihre Noten verbessern.</i>

Spójnik *denn* (bo, ponieważ) łączy dwa zdania współzrędnie złożone (tak jak spójniki *aber*, *oder* i *und*). Spójnik *denn* występuje na miejscu 0 przed drugim zdaniem współzrędnym. Bezpośrednio po spójniku występuje podmiot, a czasownik w formie osobowej (orzeczenie) występuje po podmiocie, na 2. miejscu.

Zdanie współzrędnie złożone ze spójnikiem *trotzdem*

zdanie współzrędne	zdanie współzrędne z <i>trotzdem</i>		
	1. miejsce	2. miejsce	...
<i>Anna Lührmann ist erst 19 Jahre alt,</i>	<i>trotzdem</i>	<i>ist</i>	<i>sie schon Parlamentarierin.</i>

Spójnik *trotzdem* (mimo to) łączy ze sobą dwa zdania współzrędnie. *Trotzdem* występuje na 1. miejscu w drugim zdaniu współzrędnym, a czasownik w formie osobowej (orzeczenie) – na 2. miejscu. Podmiot występuje po czasowniku.

Szyk zdania ze spójnikiem *trotzdem* jest taki sam jak szyk zdania z *deshalb*, np.:

Meine Küche ist sehr klein, deshalb esse ich im Wohnzimmer. Meine Küche ist sehr klein, trotzdem esse ich hier.

Jeżeli w zdaniu z *trotzdem* występuje czasownik modalny, to występuje on na 2. miejscu, a drugi czasownik w formie bezokolicznika znajduje się na końcu zdania, np.:

Philipp will Fußballprofi werden, trotzdem muss er zuerst einen Beruf lernen.

Jeżeli w zdaniu z *trotzdem* występuje czasownik rozdzielnie złożony, to na 2. miejscu znajduje się forma osobowa czasownika właściwego, a przedrostek na samym końcu zdania, np.:

John schreibt morgen eine Klassenarbeit, trotzdem sieht er den ganzen Tag fern.

Jeżeli zdanie z *trotzdem* jest zdaniem wyrażonym w czasie przeszłym Perfekt, to bezpośrednio po spójniku znajduje się czasownik posiłkowy *haben/sein* w formie osobowej, a Partizip – na samym końcu zdania, np.:

Die Klassenarbeit war sehr schwer, trotzdem habe ich eine gute Note bekommen.

Czasowniki, rzeczowniki i przymiotniki łączące się z przyimkami

sprechen **mit** + celownik (Dativ)

Ich spreche **mit**

(r.m.) dem Lehrer.
(r.n.) dem Kind.
(r.ż.) der Lehrerin.
(Im.) den Lehrern.

tak samo: passen zu,
zufrieden sein mit

denken **an** + biernik (Akkusativ)

Ich denke **an**

(r.m.) den Opa.
(r.n.) das Beispiel.
(r.ż.) die Schule.
(Im.) die Mathestunden.

tak samo: warten auf,
Lust haben auf

W języku niemieckim istnieje grupa czasowników, rzeczowników i przymiotników, które łączą się z dopełnieniem za pomocą przyimka. Czasem związki te są takie same jak w języku polskim (np. *warten auf* + biernik (Akkusativ) – czekać na + biernik), ale nie zawsze (np. *denken an* + biernik (Akkusativ) – myśleć o + miejscownik) i dlatego należy uczyć się tych konstrukcji jako całości: czasownik/rzeczownik/przymiotnik + przyimek + przypadek.

24 Zdanie podrzędnie złożone ze spójnikiem *weil*

Warum ist Architekt der richtige Beruf für dich? – Weil ich sehr kreativ sein kann.

zdanie nadrzędne	zdanie podrzędne z <i>weil</i>			
	1. miejsce	2. miejsce	...	koniec zdania
Architekt ist der richtige Beruf für mich,	<i>weil</i>	<i>ich</i>	<i>bei meiner Arbeit sehr kreativ</i>	<i>sein kann.</i>

Zdanie okolicznikowe przyczyny z *weil* (ponieważ) odpowiada na pytanie *Warum?* (Dlaczego?). Po spójniku *weil* występuje zdanie podrzędne w szyku końcowym, tzn. czasownik w formie osobowej (orzeczenie) zostaje „wyrzucony” na koniec zdania.

Jeżeli w zdaniu podrzędnym z *weil* występuje czasownik modalny, to na końcu zdania znajdują się obydwa czasowniki. Czasownik modalny w formie odmienionej zajmuje ostatnie miejsce z zdaniu.

Czasownik rozdzielnie złożony nie rozdziela się w zdaniu ze spójnikiem *weil* i w formie osobowej występuje na końcu zdania, np.: *Er muss schon gehen. Er **fängt** morgen früh **an**.* → *Er muss schon gehen, weil er morgen früh **anfängt**.*

Jeżeli zdanie z *weil* jest wyrażone w czasie przeszłym Perfekt, to czasownik posiłkowy *haben/sein* w formie osobowej zostaje przesunięty na koniec zdania i znajduje się po imiesłowie (Partizip), np.:

*Sie hatte Probleme. Sie **ist** zu spät **gekommen**.* → *Sie hatte Probleme, weil sie zu spät **gekommen ist**.*

Zdanie o podobnym znaczeniu jak to ze spójnikiem *weil* można utworzyć ze spójnikiem *denn*. Należy jednak pamiętać, że po *denn* następuje zdanie w szyku prostym, tzn. w kolejności: podmiot – orzeczenie (jak po spójnikach *und*, *aber* i *oder*), np.:

*Sie hatte Probleme, weil sie zu spät **gekommen ist**. Sie hatte Probleme, denn sie **ist** zu spät **gekommen**.*

Deklinacja słaba rzeczownika

		liczba pojedyncza (Sg)	liczba mnoga (Pl)
mianownik	Da steht / stehen ...	ein Polizist / ein Junge / Herr Bär	Polizisten / Jungen / Herren
celownik	Ich spreche mit ...	einem Polizisten / einem Jungen / Herrn Bär	Polizisten / Jungen / Herren
biernik	Ich kenne ...	einen Polizisten / einen Jungen / Herrn Bär	Polizisten / Jungen / Herren

tak samo: *Journalist, Pilot, Astronaut, Fotograf, Architekt, Patient, Student, Präsident, Pole, Franzose*

Niektóre rzeczowniki odmieniają się według deklinacji słabej.

Rzeczownik przyjmuje wtedy we wszystkich przypadkach oprócz mianownika końcówkę **-(e)n**.

Deklinacja przymiotnika po rodzajniku nieokreślonym

		rodzaj męski (m)	rodzaj żeński (f)	rodzaj nijaki (n)	liczba mnoga (Pl)
mianownik	Das ist / sind ...	ein spannender Beruf	eine teure Ausbildung	ein gutes Team	interessante Länder
celownik	mit / bei / in ...	einem spannenden Beruf	einer teuren Ausbildung	einem guten Team	interessanten Ländern
biernik	Ich kenne ...	einen spannenden Beruf	eine teure Ausbildung	ein gutes Team	interessante Länder

Deklinacja przymiotnika po mein i kein

		rodzaj męski (m)	rodzaj żeński (f)	rodzaj nijaki (n)	liczba mnoga (Pl)
mianownik	Das ist / sind ...	mein / kein spannender Beruf	meine / keine teure Ausbildung	mein / kein gutes Team	meine / keine guten Ideen
celownik	mit / bei / in ...	meinem / keinem spannenden Beruf	meiner / keiner teuren Ausbildung	meinem / keinem guten Team	meinen / keinen guten Ideen
biernik	für ...	meinen / keinen spannenden Beruf	meine / keine teure Ausbildung	mein / kein gutes Team	meine / keine guten Ideen

W liczbie pojedynczej przymiotniki po wszystkich zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu kein przyjmują końcówki zgodne z deklinacją po rodzajniku nieokreślonym. Te same przymiotniki w liczbie mnogiej przyjmują zawsze końcówkę **-en**.